

126

SEPTIEMBRE
2011

QUIN MODEL PER A LES ONGS CATALANES EN TEMPS DE RETALLADES?

Luci Rodrigo Peir3

Responsable de projectes, CIDOB

Mireia Sanabria Red3n

Excoordinadora de cooperaci3 i relacions solid3ries de l'Ajuntament de Badalona

Ja fa temps que les ONGs estan notant la reducci3 dels recursos p3blics i privats destinats a la cooperaci3 al desenvolupament. A Catalunya, la crisi econ3mica i financera ha posat de manifest la forta depend3ncia de les ONGs envers els recursos p3blics, problema que se suma al seu progressiu distanciament de la ciutadania. Aquesta realitat amenaça seriosament l'actual model de funcionament d'aquest sector i fa m3s necessari que mai canvis substantius tant en la manera d'operar, com en la manera de relacionar-se i finançar-se.

D'una banda, municipis, Diputacions i Consells Comarcals, que han acusat de manera molt rigorosa la crisi econ3mica, pateixen una forta davallada en els ingressos propis. A aquesta davallada de recursos se sumen les alternances pol3tiques que s'han donat recentment en molts municipis i ens supramunicipals catalans, que faciliten reorientar la despesa cap a d'altres 3mbits. No es descarta, incl3s, que en alguns consistoris s'arribi a l'extrem d'eliminar els pressupostos de cooperaci3 internacional.

Pel que fa al govern de la Generalitat de Catalunya, el canvi de cicle econ3mic tamb3 ha suposat un estancament dels recursos destinats a la cooperaci3. Per aquest exercici 2011, els pressupostos aprovats pel Parlament suposen una retallada del 55% en aquest 3mbit. En termes absoluts, resulten en una partida de 22 milions d'euros, enfront dels 49 de l'exercici anterior. Aquesta forta davallada afecta no tan sols a les activitats i iniciatives que s'engeguen des de l'Ag3ncia Catalana de Cooperaci3 al Desenvolupament (ACCD), sin3 que previsiblement impactar3 tamb3 sobre la seva estructura interna.

Com a resultat, la Federaci3 Catalana d'ONGs per al Desenvolupament ha pres la decisi3 de suspendre les seves relacions amb l'executiu catal3, anunciant la seva retirada del Consell de Cooperaci3. El descontent 3s comprensible. Les entitats m3s actives de la Federaci3, han contribu3t a construir, durant les dues darreres d3cades, la pol3tica de cooperaci3 catalana que ara veuen desarmar. Des de les primeres acampades del 1996 demanant l'aportaci3 del 0,7% del PIB, fins a la Llei catalana de cooperaci3 de 2001 i els successius plans directors de l'Ag3ncia

Catalana de Cooperació al Desenvolupament (ACCD) elaborats de manera participativa, els col·lectiu de les ONGD han entrellaçat la seva activitat a la cooperació pública, convertint-se en actors necessaris.

Serà difícil recuperar el pes que ha tingut la cooperació internacional a Catalunya durant els darrers anys. Les ONGs, molt dependents d'aquests recursos, i que fins ara gestionaven al voltant del 60% de l'ajuda oficial al desenvolupament catalana, i fins el 80 o 90% en el cas d'alguns municipis, es veuen incapaces de finançar els seus projectes i les seves plantilles. Fins i tot veuen perillar tant el treball assolit fins ara, com la xarxa de relacions consolidada al llarg de tants anys amb les seves contraparts del sud.

Abans de les passades eleccions municipals, coincidint amb l'anunci reiterat de retallades socials, les ONG que formen part de les Federacions Catalanes d'ONG pel Desenvolupament, per la Pau i pels Drets Humans van endegar una sèrie de mobilitzacions. Volien posar de manifest el seu rebuig i reclamar que es mantinguessin aquestes partides en els pressupostos. Aquestes accions de protesta van tenir molt poc seguiment i el suport ciutadà que van rebre va ser escàs. Aquesta incapacitat de mobilitzar la seva base social va resultar en un sentiment de frustració generalitzat entre el col·lectiu. Aquests actes, a més, van coincidir amb d'altres protestes i amb els moviments dels indignats que, en ser molt més multitudinaris i atractius, van atreure tota la presència mediàtica, eclipsant la cooperació al desenvolupament.

La creixent bretxa entre aquestes entitats i la seva base social i la ciutadania, en general, és un tema que ja fa temps que plana al sector. En gran mesura, les persones que donen suport al moviment solidari ho fan a través d'aportacions econòmiques, però el percentatge que participa de manera directa en les diferents entitats, informant-se i mobilitzant-se, és molt menor. Més enllà dels casos de malversació de fons d'algunes conegudes ONGs o les fortes crítiques a la manca de professionalitat, previsió i organització que va treure a la llum el segrest de tres cooperants catalans al Sahel l'any passat, són moltes les veus que critiquen la manca de rendició de comptes d'aquestes organitzacions pel què fan i com ho fan.

Les ONGs tenen pendent una tasca important. Han d'avançar cap a una major independència envers els fons públics. Han de teixir complicitats entre elles i buscar el suport de la ciutadania per tal de no perdre capacitat d'incidència política. Tan sols d'aquesta manera aconseguiran reforçar la seva legitimitat i recuperar així el seu paper objector, de sensibilització i mobilització. Han d'augmentar la seva coordinació (inclús es parla de plantejar fusions, en alguns casos) i millorar els resultats sobre el terreny. És conegut que en els darrers anys han anat sorgint moltes ONGs petites, de vegades molt personalistes, alimentades en gran part per l'increment de fons públics en les administracions descentralitzades. Això no ha fet res més que contribuir a l'atomització dels fons i dels projectes, treballant en molts casos de manera paral·lela, redundant o aïllada. Això va en detriment de l'eficàcia de la cooperació.

La retallada de pressupostos públics, juntament amb la reducció de fons privats, farà desaparèixer moltes d'aquestes iniciatives solidàries. S'evidencia així una altra crisi, la del model de cooperació entès com una transferència de fons públics a entitats privades per a projectes puntuals pensats i executats en gran mesura per entitats del Nord. En aquests casos, quan els fons públics no hi són, els projectes no sobreviuen.

A banda de les negatives conseqüències que tindran les importants retallades en marxa en la realitat de moltes persones del Sud, les ONGs hauran d'aprofitar aquests moments de canvi per a reorientar la seva forma de treballar, buscant un major arrelament social i reduint la seva dependència pública en favor de noves formes de finançament i de coordinació, tant a la seu com a terreny.